

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะมาถึง การศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้า ให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนา ระหว่างด้านต่างๆได้

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และด้านอื่นๆของโลกได้เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชากรทั้งโลกอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกัน ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยเปิดกว้างขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของประชาชนในประเทศอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง รวมทั้งแนวโน้มของสังคม กำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาและยกระดับคุณภาพของประชาชนให้สูงขึ้นเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

เพื่อเร่งรัดพัฒนางานในส่วนของการตรวจศึกษาธิการให้สามารถตอบสนอง และสนับสนุน การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่พึงประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการ โดย ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิทานิชย์) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ศึกษาธิการและปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมชัย วุฒิปรีชา) ตามมติคณะรัฐมนตรี 22 พฤษภาคม 2533 มติในข้อบทยาว เรื่องขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง จึงได้มอบให้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานภายใต้โครงการ " นำร่องขยาย

การศึกษาภาคบังคับ" ในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) 119โรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ส่วนในปีการศึกษา 2534 เปิดดำเนินการใน 97 โรงเรียน รวม 216 โรงเรียน และเปลี่ยนรูปเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 โดยมีเป้าหมายด้านปริมาณพิจารณา โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้เปิดสอนระดับ มัธยมศึกษา ตามโครงการดังกล่าว ตลอดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ดังนี้

ปีงบประมาณ 2535	จำนวน	2,500	โรงเรียน
ปีงบประมาณ 2536	จำนวน	3,500	โรงเรียน
ปีงบประมาณ 2537	จำนวน	4,500	โรงเรียน
ปีงบประมาณ 2538	จำนวน	5,500	โรงเรียน
ปีงบประมาณ 2539	จำนวน	6,500	โรงเรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 กำหนดให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับ ประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้าน วิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบงานและอาชีพตามควรแก่วัย

ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ขยายการศึกษา ขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี โดยมีเป้าหมายให้อัตราการเรียนต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าสู่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นจากอัตราปัจจุบันร้อยละ 46.20 เป็นไม่ต่ำกว่าอัตราร้อยละ 73.00 ของ ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษา โดยมีแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาให้สอดคล้องและสนับสนุน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเน้น

...เร่งกระจายโอกาสและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญต่อการขยาย การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยปรับหลักสูตรให้เน้น การฝึกทักษะและเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และให้มีการกำหนด สิ่งจูงใจแก่ผู้ปกครองที่ต่ออนุเคราะห์ทางเศรษฐกิจให้ส่งเด็กเข้าเรียนต่อได้มากขึ้น...

(แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535- 2539)

รัฐบาล เป็นกลไกทางการเมืองสำคัญยิ่งที่จะกำหนดแผนงานที่วางไว้ในมิติของนามธรรม ไปสู่รูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น นโยบายทางสังคมด้านการศึกษา ในคำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพุธที่ 21 ตุลาคม 2536 ว่า

... 8.1.2 เร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปีเป็น 9 ปีให้ทั่วถึงโดยเร็วอย่างมีคุณภาพ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ผู้บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่นๆ

8.1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรจากองค์กรภาครัฐ และเอกชน สถานประกอบการ ชุมชน และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยน ข่าวสารการเรียนรู้

8.1.7 กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และไปสู่ สถานศึกษา ให้มากขึ้น โดยกำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานทุกระดับอย่างชัดเจน ให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการเลือกวิธีการจัดดำเนินงานตามนโยบายรวมทั้งสนับสนุนให้บุคคล และองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการการศึกษา

ส่วนเป้าหมายการดำเนินงาน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใช้ยุทธศาสตร์ทุกวิถีทาง เพื่อให้การดำเนินงาน โครงการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

1. ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีพฤติกรรมแสดงออกในทางที่ดี
2. ให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นอาชีพอิสระตาม ความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
3. ให้ผู้เรียนสามารถครองตนได้ในระบบเศรษฐกิจ และสภาพสังคมปัจจุบัน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติดี เข้าใจความเป็นประชาธิปไตย
4. ให้ผู้เรียนมั่นใจ ใฝ่ศึกษาหาความรู้และการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สำหรับในการบริหารหลักสูตรเพื่อให้เกิดคุณภาพตามความต้องการ ดังกล่าว คือ
 1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2. ปรับเนื้อหา สาระ ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
4. พัฒนาระบบการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ปฏิบัติงานจริง
5. โรงเรียนจัดรูปแบบการสอนวิชาอาชีพที่เหมาะสม
6. จัดหนังสือ / อุปกรณ์ / สนิบสนุน การเรียนการสอน
7. พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล
8. พัฒนาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดแนวการดำเนินงาน
 โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการจัดการและบริหารโครงการที่เป็นบทบาท
 และภาระหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัด ตั้งแต่ระดับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน
 ในโครงการ นักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นว่า การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับ
 โรงเรียน ซึ่งมีคณะครู นักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้
 (สุมน อมรวิวัฒน์, 2526) โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานรับนโยบาย และ
 แนวทางดำเนินงานจากหน่วยงานแต่ละระดับดังกล่าว ประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดี แก่
 ผู้ปกครองนักเรียนชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน สปอ./ก. และ
 สปจ. ในการจัดอัตราค่าจ้างครู การจัดทำเอกสารหลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ สำหรับการสอน
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สํารวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้ชำนาญการท้องถิ่น แหล่งวิชาการ สถานศึกษา
 ประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระเพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน และ
 การพัฒนาทักษะด้านอาชีพของนักเรียน พัฒนาครูภายในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น จัดวัสดุอุปกรณ์
 ห้องเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และสอดคล้องกับจุดเน้นในการจัดการศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นิเทศภายในและ
 พัฒนาการสอนของครู รายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานให้ สปอ./ก. ทราบ (สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดการศึกษาตลอดจนวิธีการฝึกอบรมให้ผู้เรียนได้รับในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งหมายความว่าเป็แนวทาง ในการสร้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปตามขีดความสามารถ และขณะเดียวกันก็ให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หลักสูตรจึงเป็สิ่งกำหนดทิศทางและจุดหมายของกระบวนการเรียนการสอน แต่ถ้าหากผู้นำหลักสูตรไปใช้ไม่ศึกษาวิธีการหรือนำไปใช้ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะประสบความล้มเหลวได้ เพราะการนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งจะชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง ถ้าจะเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนก็คือ หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติต้องควบคู่ และสอดคล้องกันฉันใด หลักสูตรและการนำไปใช้ก็สอดคล้องกันฉันนั้น (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) ในด้านคุณภาพมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 6 ทำการติดตามการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษิตตามโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ของเขตการศึกษา 6 ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี อุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 9 โรงเรียน จากจำนวน 13 โรงเรียน โดยแบ่งกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และ ครูผู้สอนโดยสรุปผลการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร ในด้านต่างๆ พบว่า

การเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตร และปัญหาในการใช้หลักสูตร โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์ที่มีความพร้อม แต่มีบางส่วนที่ควรได้รับการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับสิ่งที่ไม่มีการปฏิบัติมาก คือ การจัดทำรายวิชาเลือก (100%) การใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบอาชีพอิสระท้องถิ่น (35%) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับ สภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจอาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น (25%) การสำรวจความต้องการของผู้ปกครองเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม ในการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตร (25%) และ การจัดหา จัดทำสื่อเกี่ยวกับหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง (13%) ส่วนปัญหาของผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ยกเว้น ปัญหาการจัดกิจกรรมอิสระ (65%) และการจัด และ ประเมินผลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง (62%)

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร และปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45 - 84) ไม่มีปัญหา

ในส่วนของการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ในแผนพัฒนาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) สำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการในแผนการขยายโครงการ แผนการจัดหางบประมาณ แผนการจัดกิจกรรมและโครงการสนับสนุน และแผนการประสานงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุดังกล่าว โดยภาพรวมจากการจัดการศึกษา และการใช้หลักสูตรของเขตการศึกษา 6 นั้นปรากฏผลในเชิงปริมาณจากการสำรวจ และการนิเทศติดตามของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีผลเป็นที่น่าพอใจดังกล่าว หากได้มีการวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรที่เป็น การตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรค ต่อการใช้หลักสูตร (สังค์ อุทรานันท์, 2527) โดยการประเมินผลการใช้หลักสูตรนี้จะทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ที่จะเป็นดัชนีบ่งชี้ ทำให้วางแผนได้ตรงเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และพัฒนาได้ตรงตามนโยบาย ช่วยให้การดำเนินการตามแผนราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคอย่างได้ผล หรือปรับแผนให้เหมาะสมมากขึ้น ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการอย่างชัดเจน ว่าอะไร ประสบผลสำเร็จไปแล้ว สิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ครบวงจรนั้น ประกอบกับจุดเน้นของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เพิ่มแนวดำเนินการ ในหลักสูตร สำหรับเป็นแนวทางของการที่จะจัดการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย ของหลักสูตร ซึ่งต้อง มีขั้นตอนของการใช้หลักสูตร ตั้งแต่การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัด บัณฑิตและสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียน และการดำเนินการสอนของครู อนึ่งจาก การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่ปรากฏ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตรของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อนำข้อค้นพบ ที่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาการดำเนินงาน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัย เพื่อการประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของเขตการศึกษา 6 เพื่อพัฒนากระบวนการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของเขตการศึกษา 6 ที่เข้าโครงการในปีการศึกษา 2533 และ 2534 ประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ ลพบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี สระบุรี จำนวน 105 โรงเรียนโดยมีผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มวิชา หรือครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นการประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของเขตการศึกษา 6 ตามกรอบแนวคิดของ สุमितร์ คุณานุกร (2523) ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ประกอบด้วย

2.1.1 การวางแผนการใช้หลักสูตร

2.1.2 การจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน

2.1.3 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร

2.2 การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆภายในโรงเรียน

- 2.2.1 การจัดบุคลากร
- 2.2.2 การจัดแผนการเรียน
- 2.2.3 การจัดตารางสอน
- 2.2.4 การจัดงบประมาณ
- 2.2.5 การจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ
- 2.2.6 การจัดสื่อการเรียนการสอน
- 2.2.7 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
- 2.2.8 การจัดกิจกรรมสนับสนุนการใช้หลักสูตร
- 2.2.9 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

2.3 การจัดการเรียนการสอน

- 2.3.1 การเตรียมการสอน
- 2.3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.3.3 การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน
- 2.3.4 เทคนิคและวิธีสอน
- 2.3.5 การวัดและประเมินผลการเรียน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึงโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2533-2534 ในเขตการศึกษา 6 ประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรี ชัยนาท อุตสาหกรรม และอ่างทอง

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 ในปีการศึกษา 2536

ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง ครูหัวหน้ากลุ่มวิชา และครูผู้สอนที่รับผิดชอบ หรือ
 โรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนการสอน
 ในกลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ
 กลุ่มวิชาการทำงาน และอาชีพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 ในปีการศึกษา 2536

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6
 ในปีการศึกษา 2536

การใช้หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็น
 ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติหรือการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
 ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมที่สำคัญ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อม
 ต่างๆ ภายในโรงเรียน และการเรียนการสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความและการกำหนดรายละเอียดของ
 หลักสูตรก่อนดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งจะปรากฏออกมาในลักษณะของเอกสารประกอบหลักสูตร
 ได้แก่ แผนการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การทำแผนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุ
 หลักสูตร

การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียน หมายถึง การจัด หรือ
 การกระทำสิ่งต่างๆ ให้มีสภาพที่เหมาะสม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนให้เกิด
 ประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ของการใช้หลักสูตร ได้แก่ การดำเนินการด้านต่างๆ เช่น
 การจัดบุคลากร การจัดแผนการเรียน การจัดตารางสอน การจัดงบประมาณ การจัดสถานที่ใช้
 สอนและฝึกปฏิบัติ การจัดสื่อการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมสนับสนุนการใช้
 หลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

การเรียนการสอน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความ
 ความรู้เกิดความเข้าใจมีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรมและมีลักษณะกิริยา ตามจุดประสงค์
 ของหลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติการ ระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่จะต้องพัฒนา เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตามนโยบายของรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อเร่งรัดให้ประชาชนในประเทศมีระดับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีขึ้นตอน และแผนงานอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ตลอดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7

เขตการศึกษา 6 หมายถึง การแบ่งเขตการศึกษาตามสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และอุทัยธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และนักพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ในการปรับปรุง กระบวนการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ต่อไป

2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกระดับ นำไปช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนที่เป็นหน่วยปฏิบัติการในการใช้หลักสูตร ได้ตรงกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

การเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย จัดทำเป็นรูปเล่ม มีรายละเอียดของเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของปัญหา เหตุผล และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลงานวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

กล่าวถึง ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับในแบบสอบถาม โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบความเรียง

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล